

igra medju težom i lakoćom

(antun branko šimić)

Na obale je došao stanovnik nekog novog sveta, koji nije samo svojom divljom radošću šumeo po vodi i zelenili; koji je pred naše oči, na svojim bledim i prozračnim rukama, doneo boje tako lake, da ni najslabašnja biljka na sebi ne bi osetila njihovu težinu. A ta divlja radoš stanovnika „neke nove zvijezde“ nije, nego se očekuje, izražena u napetim, gustim, prepunim stihovima: radoš je tako kratka, tako osećena sumnjava i zlom, da je njen trag u Šimićevoj poeziji teško pronaći, kao i u vazduhu trag otkinutog cveta. Jer, Šimić je bio previse dubok da bi mogao uvek da se raduje. Imao je do najnevidljivije tananosti razvijen i osećajem nervi, koji ga je odveo prema sumnji i temu traženja Novog Života. Bio je „vječno trepanje“, mesečar, bolesnik, plav od sutorina, zaljubljen, vazdušast, lak, umoran dotele da ga „svaki pokret bol“, pevao je o većerima, zvezdama, o kratkoj radoši, o difljivskim plavim fontanama, najviše se udubljivao u strašnu zagonetku smrti, topo pevao o ljubavi, ali uvek otkrivajući boju koju ne vidi sva ko, koja se otkriva samo čudesno razvijenom i vidovitom oku. Kao što su za naše uho nečujni visoki tonovi kosa, tako su za naše nenaviknuto oko nevidljive fine pasteline nijanse koje je istakao Šimić, načinom koji pesnik hrvatske medjuratne poezije.

1.
ZEMLJA: KRATKI IZLET

Ne, žene nisu s ove zemlje! Već to su izdna nebrojenih plavih noći naše mladosti bježe čežnje izrasle u tijela. A. B. Šimić „Žene, mladici, ljeti“

Antun Branko Šimić, pesnik koji je svoju poeziju oslobodio interpunktice, koji je njen osnovni znak, tačku upotrebljavaju samu onda kada je bila neophodna, kada bi bez nje smisao njegovog govora bio izmjenjen, Šimić, koji nije voleo uzvike, patetiku, niti povišati ton na kakvu vriste, jedan od retkih znakova uživka stavio je iza rečenice:

Ne, žene nisu s ove zemlje!

Više nego i jedan pesnik sa srpskohrvatskog jezičkog područja izražavao je želju za oslobođenjem od tela i od sile teže: htio je da ostvari bastelesan, etičan, razuman i čist svet. Slavko Leovac kaže da je Šimić, tako došao da puteva koji vode samo ništavilo. Leovac nije osetio osnovni nerv Šimićeve, možda pogrešno usmerene ali nikako bolesne nikako dekadentne želje. Šimić je osetio užase Prvog svetskog rata; osetio je nedostatek društva u kome se formirao; video je na sebi tragove sredine i vremena; osećao se ugrožen granicama vremena i tela, i to sve više što je dublje shvatao nedostatak društva i prirode; kao davlenjak obale prihvatio se ekspresionizma, želeći da dodje do čistog i nesporednog izraza. Ekspresionizam je u Šimiću našao svoj originalni izraz. Šimić ga je prilagodio svojoj utopističkoj težnji, u kojoj, i porez svega, idealizam nije bio presudan. On nije bio zadovoljan ovim svetom, ali nije bio revolucionar: on je očekivao nešto prelivanje, bezbolno i lako preobraženje jednog sveta u drugi. Želje je da se oslobođi svog fizičkog oblika. On, govoreci o sebi i svome telu, peva:

U snu se razvojimo. Ipak sam /se otkinuo, lebdim i hoću do poletim, da prhnem

I probudim se: ležim u svom /lesu.

Telo je java od koje se čovek ne može oslobođiti. Uništavan željom za Novim Životom, što je više je osećao bezizlaznost:

Evo me svega svlađa težina /Ko potuge s nategom, jedva /Ipomeram ude

Ne možemo se osmetati da tvrdimo da je Šimić neke čiste časove vizionarski domaća u časovima kada je bio nadahnut ljubavlju. Ali pogledajmo ga kako se ponaša kad je sam, u prirodi, sa vazduhom, vodom i zelenilom:

Ja sam natrag došo /bez mutnih misli na svom licu /U ljetnu svjetlost /osmjejuće se blago moja duša

Izidi na svoj prozor gledaj;

Daleko gdje se preko šuma i /cruenih krovova svijetele obale /sa zelenom se vodom moje ti /Isto igra

Polači čes zaboravljati pro /[slog mene.

Pred tobom ja ču rasti nov i visok

Na obale je došao stanovnik s /[neke nove zvijezde i sumi svojom divljom radošću /po vodi i zelenilu

U plavom zraku golo tijelo se /[zablistava krikne i zugubi se u dubljini zašumje /le zelenkaste vode. („Povratak“)

Ne događa se ništa vanredno u pesnikovoj letnjoj setnji. Ali baš jednostavnost i čistota same prirode, vazduha, svjetlosti, prikazuju se pesniku u senzacionalnom obliku, kao vizija sveta koja je sanja. Svoju radoš Šimić ne izražava bučno, popularno, patetično: on, na za drugoga, već sam za sebe, beleži svoju reakciju; pliva po vodi, istražujući se, i to je sve, to je sitnica, to je nešto neshvatljivo jednostavno. To je trenutak da koga se ne dolazi često i čija se prava vrednost shvata tek onda kada i običan pokret ruke kroz hladnu blistavu vodu ima vanredan sadržaj, kada se običan skok pretvara u IZRAZ neke kvalitetnije radoši. Lutao je Šimić od zdravih i jednostavnih izraza do mistike. Čas se radovača zakupljen oživljavanjima, punočinom i izrazitošću proleće; čas je ljubav povod za još jedan pokušaj oslobođenja; čas je mistika pribrežnje Šimiću, već bolesnom od traženja makar kakvog putokaza u bespuštu vremenske i telesne ograničenosti. On pokušava da, mankar i kao mesečar, pribegavajući jednom nenormalnom uslovu, dopre do visina svog zamišljenog sveta:

O tako lak sam... nezemalj- /Iskri... lebdim i mogu stati na list stabla

Ne zovite me: glas sa zemlje /smrt je moga nebeskoga bića /Visoko iznad zemlje zemlje zamišljenoj /lagan kroz sferu

Tragika Šimićeva je u tome što je želio nemoguće: što se nije zadovoljavao u masti stvorenog slikom željenog sveta; što je želio njegovo i svoje blago preobraženje u nešto celovitije i bolje. Samo bi ga laik mogao optužiti zbog stihova:

Duboko preziremo ljudе i /zemlju ispod nas

Nas je život samo u visini

jer Šimić svojih dvadeset sedam godina nije proveo slep za lepotu i vrednosti života: on je želeo da se ovaj život, bilo gde, ali sa-

da, u ovom nama dostupnom času, ostvari potpunije, izrazitije i intenzivnije, i sasvim je razumljiv njegov prezir prema ljudima i zemlji, kada se zna da on pod tim podrazumeva određene ljudi, određeno društvo, i određenu zemlju za koju je bio prikovan. Zemlja je za Šimića bila tek kratač izlet: on je svom snagom svoga bića verovao u neki Novi Život, ali to nikako nije uticaj teologije, iako je Šimić u svojoj mladosti trpeo dubok i svestran uticaj katoličke crkve. Njegovu poziciju, ili bolje, njegov put i njegovu zeju, možemo objašnjavati izvesnim objektivnim uslovima: ratom, posleratnim nesrednjostima, društvenim neuglasicanima; ali moramo pretpostavljati da je Šimićeva osetljivost bila istančana do te mere da je pesniku zadavala brige kao ozbiljna psihička bolest. Ko znao zbog kakvih se subjektivnih razloga kod njega formirala strašna želja za oslobođenjem. Tek, ta želja je pred nama kao jedna zagonetka činjenica. Ne znamo koliko je srećan naš pokušaj objašnjavanja uslova iz kojih se ta želja formirala. Cini nam se, ipak, da su subjektivni uslovi imali presudniji značaj a i subjektivne uslove formirao je objektivni svet. To je izvesno. Ali naš zanima dalji put pesnikov u približavanju tom idealnom Novom Životu. San, mesečarstvo, ljubav, sve su to bile samo razbuktale iluzije, posle kojih se pesnik vratio u stari svet. Posle svih zanosa čovek se vraća javi. Samo je jedan odlazak mogao da privuče pesnikovu pažnju, jer je taj odlazak jedini bio neizvestan i definitivan: to je SMRT. Okrenuo joj je Šimić hrabro, pokušao je da pronikne u nju i da izradi svoj užas pred njenom zagonetnom i nesavladivom snagom. Mrtvac je za njega prvo „predmet pokraj predmeta u sobi“. To je za Šimića strašno saznanje, koje ga odvlači sve dalje u želji da SAZNA smrt. Ona je pred njegove oči iskršla prvo kao najmogućije rešenje; zatim je njegovu pažnju smrt zaukljupila kao zagonetku, kao tajanstveni fenomen, i on joj je počeo prilaziti ne kao mogućem izlasku iz kruga, već isključivo kao fenomenu. U pesmi „Rastanak sa sobom“ Šimić smrt gleda kao odvajanje od zemlje — što simbolično može značiti preseljenje u drugu prirodu:

Mi stojimo već na krajnjem /Irbu sebe

Ko ispod nas zemlju nevidljivo /[maknu da je već daleko vidimo ko /Izvježdu?

rušimo se vječno /Naš je put bez dna i padanje /bez glasa

Ali kod Šimića se već javlja shvatanje smrti koje je bliže njenoj stvarnoj ulozi. Otuda i sumnja:

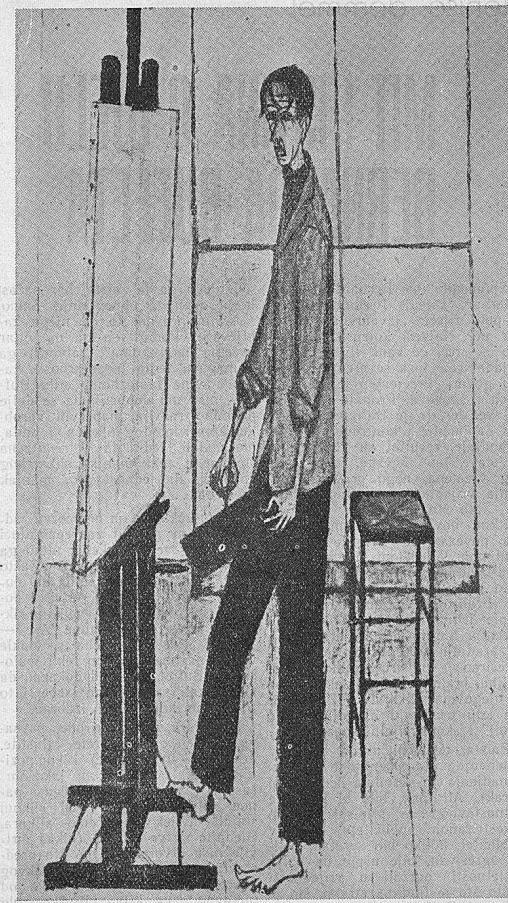
Mi idemo u tamno neizvjesno

Pesma „Put“ karakteritična je, u svom smislu, više od svih Šimićevih pesama. Sučen sa smrću, i dublje spoznavši njenu bitnost, on konkretnije oseća gde ona vodi i već se plasi njenih posledica:

Kad prisprijemo koncu /duše će nam biti punе bola /kao zdenci vode

Ali pesnik, ipak verujući u pomoc smrti, verujući u nju ne zato što mu pruža povodu za veru, već zbog toga što je smrt jedina preostala mogućnost za preobraženje, i zbog toga što je na ovom svetu, i u ovom životu, sve više i manje jasno, sve osim smrti. U nju ponekad verujemo jedino zato što nam je nepoznata. Zato je Šimić pevao:

Mi sa grobova dižemo se — /[Dalje! —

bernard buffet

autoportret, 1948

zato je neko jutro posle smrti nazivao „jutrom ispunjenja“. Zato je u pesmi „Otkupljenje“ Šimić spušta do prividnog dodata sa religijom:

Mi smo želje boga spuštene do /zemlje

— Bog hoće svebiti i sve živjeti — /U boga mi se uvjek natrag po- /vracamo

Zemlja: kratki izlet

Izgleda da je pesnik zaista došao do ništavila. Ali i to se ne sme uzeti i objasniti jednostrano. Zar ov redovi o ništavili posle smrti nisu, ustvari, jaka senka koja još više ističe svjetlost ranije napisanih stihova:

Covjeće pazi /da ne ideš malen /ispod zvijezda!

Ovo nas ne upućuje na pomisao da se Šimić POKAJNIĆ vratio životu. Njegove vrednosti, rekosmo, osetio je on i ranije, i radovač se onome što mu je život pružao. Ali o tome ćemo govoriti u posebnom delu ovog eseja. Zasad je važno to što se Šimić nije zaustavio na radostima, na površini, što se upustio u opasno ispitivanje smrti. Nije ništavilo poslednja pesnikova reč. U pesmi „Cutljivi sastanak s prijateljem“, on u prvom delu izjavlja svoj užas pred neshvatljivim vrućom koja u jednom jedinom objektu, u trenutku, stvara razlike čije objašnjenje ljudski um samo s krajnjim naporom NAZIRE:

Ti pod zemljom. Tu pod moljom nogom. Već odavno si zemlja. Zar ta zemlja — T? (O ko da shvati to da ja jesam i da tebe više [nema])

VRH GODINE

Ovdje na obali čekam ljetno /veče da pozvjezda prostor oko mojih /lica („Ljetna pjesma“)

Odve na obalni Šimić je imao i svetlijih časova, koje je svojim bogatim i čistim jezikom preneo u svoje najlepše pesme. Imao ih koji kažu da je Šimić voleo crnu i sivu boju, prigušen, olovan ton. Ni traga od toga! Možda nismo bili naviknuti da čitamo pesme u kojima se čovek kida izmedju nepojamnih stvari i pojava; možda smo navikli na površne pesničke PERIFRAZE toliko, da se

nekima od nas Šimić počeo prikazivati kao pesnik crno i sive boje. Prvo Šimić obiluje pesmama u kojima čoveka zagušuje šum životne radosti, a drugo, Šimić nije samo refleksivni pesnik; Šimić je aktivan i potpun stvaralac čistog pesničkog sveta, koji danas našu pažnju privlači tihom lepotom i svojim izuzetnim sadržajem.

Šimićeva radost počinje u proleće, da se u letu popuno rasveta, kao planeti. Pesnik nam pruža priliku da se još jednom sretнемos sa pesničkim tretnjom leta; letu pesnici često privlaže i uvek ga pribavljaju na način koji je najpuniji sadržaj neke prepotpuna vrednina, neki zrelo i beskravan životni optimizam. Rekli smo da pesnik želi da stvari svoj svet, svoju prirodu, koja i sama u sebi, biti potpuna i osobita. Mada se mnogo govori o dekadentnoj poeziji (koja, po našem mišljenju, ne može da postoji), jer svaka poezija mora da bude vezana za nešto u društву, ili nešto u prirodi, ili nešto u čoveku), ništa dekadentno ne može u pesničkoj težnji za odvajanjem — ne za otudijanjem! — i uobičajevanjem u nešto izraziti i potpuni. Ako prirodni slikovito pretstavimo kao stablo jabuke, onda čemo pesničke stote zamislići kao plodove jabuke, zrele, obile, potpune: ti plodovi su sunčana svetlost, vлага, snaga zemlje i stabla, materija i vazduha, sažeti u jedan potpuni oblik koji je lep i sam po sebi, ali koji je uslovno vezan za stablo jabuke i, preko njeza, za snažnu i životadajuću zemlju. Pesnik u prirodi nalazi najpunije okrepljenje: ona je njegovog sredstva, njegov uzor, a njene BITNOSTI su mu cilj; te bitnosti on želi da IZDVOJI u poseban, potpuno svet. Priroda do svog najpunijeg oblika, do krajnje vrhovne grane svoga intenziteta, dolazi u plodnom letnjem periodu. Nije Velimir Lukić bez razloga rekao da je leto vrh godine. Pojam leta pesnik daje razvijaju, simolično ili eksprešivno, ili na neki drugi način, ali osnova je da razvijanje jesu one karakteristične osobine koje smo već pomenuili. Leto je i za Šimića bilo izvor i izraz onoga što je želio, leto koje je

Iz duša i iz radosnih pogleda zaskočilo... na nebesa i oblake tada se pesnikov snovi pretvarači u tela, labudovi su materializovani oblici pesnikovih čežnji, a žene su, opet, „bijele čežnje izrasle u tijela“. Eto! Sve što je pesnik sanja, sve što je bilo fantazija i san, izraslo je u najlepše fizičke oblike u prirodi, i rasprostrlo se u svoj obilnoj svetlosti, izraženo u jakim, živim, punokrvnim bojama, kao na kakvoj Ticijanovoj slici. Niz zapadno nebo cedi se krvi, tela mladića i devojke pretvaraju se u cvjetni plamen, dolaze, dakle, do vrha svog zanosa, i pesnik ih silika brzim snažnim, vrelim potezima, u kojima se meseaju snaga i snaga groznice. I eto pred nama vanredni i potpuni slika koje u nama otkrivaju neslućene plodne prostore; koje nas potpituju; eto izraza koji u sebe uvlači našu neformalnu misao! Ljubav i priroda podarili su pesniku časove najtrepavijih uzbudjenja. Šimić je bio vlasnik vrlo preciznog izraza i bujne reči; a sve je osećao, preživljavao i izražavao na svoj osjetljivi način. Za njega ljubav nije usamljena emotivna senzacija. Sve što sačinjava njegovu ličnost podrhtava pri pojavi voljene žene; na tu pojavu reaguje i Šimić muškarac, i Šimić pesnik, i Šimić filozof, i Šimić stvaralač Novog Života i opijeni ljubavnik prirode. Njegova unutrašnja reakcija je osobita, osobit je i njegov izraz:

Kad stupas tijelo ti je tica u Izletu Iz zemlje sila teže ne da ti da Isprihvateš

Korak ti je igra medju težom li lakoćom

Korak ti je pjesma tijela koju Islušam tza tebe zamamljen i prateći te kao dijete svirku

Dokle će me odmamiti ova
[pjesma tvoga tijela]
Hto bih te da privučem k
[sebi kao zemlja
(„Teža“)]

A to sva znači obnovu naše poe-
zije; pesnik za koga se kaže da
je voleo crnu i sivu boju, ustvari
je ljubičasta, plava, crvena, ze-
lena, sumna, senovita, puna svet-
losti, duboka i sigurna reka koja
je u tokove naše stihotvorne li-
terature unela obilje boja i svet-
losti; to je pesnik koji je, u svo-
jim zvezdanim trenucima bio
vlasnik Ticijanove kićice pretvo-
rene u pero.

3.

SUNCE SIROMAHA

U sirotnih je i samo čežnje
cvjetanje bez sunca
(„Suncie siromaha“)

Ciklus „Siromasi“ i pesme pi-
sane u periodu između 1921 i
1924 godine osvetljavaju još je-
dnu stranu Šimićeve pesničke
ličnosti. Platforma sa koje se
posmatra Šimić mora da bude
mnogogubog. Ako ne pogrešni-
objašnjenja, to nas bar spasava
od jednostranosti. Grozniciav i
preosjetljiv, Šimić je morao da
bude i socijalno aktivan. Njego-
va poezija, apstraktna u naj-
dubljim tokovima, konkretnija
se prilikom refleksa na kon-
kretnu pojavu stvarnosti. Oset-
ljiv i nežan, on se svim svojim
bićem okrenuo ugroženim i za-
postavljenim članovima ljudske
zajednice, onima, kojima je „i-
samo čežnje cvjetanje bez sun-
ca“. Šimić je saosećao sa njima,
izražavao je njihov bol, i mi se
ne možemo oteti želji da ne citi-
ramo pesmu „Ručak siromaha“, u
kojoj se pesnik preneo u oblast
čiste dramske dinamike:

Ti sada zemlja
O zar mogu
da zemlju zovem svojim pri-
jateljem?

Kao i Hamlet, i Šimić se zau-
stavlja na rubu smrti. Ali na tom
rubu on prestaje biti mističan,
ma koliko da mu je mistička ra-
njenje služila kao poslednje pribre-
žište i poslednje oslojanac:

O kad bih barem vjerovo u
luskrsnuću tijela
u onaj sudnji dan
kad bi na glas groma: na silni
glas boga
poustali svi mrtvi iz grobova!
Ali uskrsnuća nema
i mrtvi sve će sudnje dane
[prospavati] dalje
u vječnost

U zemlju jedino se ljudi kupe
[poslijje smrti
i odatle se ne podižu više]

Jedan put i ja tako sastat ču
Ise s tobom
i vječno ćemo biti zajedno
ne, jedno
ai cutajući oba
ako samo zemlja zna da čuti

Pa iako ga je uz nemiravala
nadmoć stvari nad čovekom
(nadmoć u trajanju, koju, je pe-
snik kazao u „Pjesmi jednom
brigeju“, u osnovi kao i Dušan
Matić u pesmi „More“), iako je
tražio neki transcendentalni svet,
iako je trpeo poraze u borbi sa
pojmovima čiji nam je pravi o-
bit i pravi sadržaj nepoznat i
koji se opiru našoj spoznaji, ipak
je put Šimićev do zaključka: „U-
smrti svi se izjednačujemo“. „I
smrt će biti sasma nešto ljud-
sko“, bio brz i logičan. Jedino
što je mogao saznačiti o smrti da
to ostanje izvesno, to je istina
o potpunom izjednačavanju svih,
i veru da će smrt biti NEŠTO
nepoznato, ali ljudsko, normalno,
NEŠTO na svom mestu;

daje je ništavilo.
pred kojim pjesnik stoji nemo-
šćan i nijem.

Tu se zaustavlja i Sekspir, pred
kojim život nije imao tajne. Šimić
je i predosećanje rane smrti
dovelo do čudnih želja i čudnih
zaključaka, ali ga je uredjeno
na logika ipak vratala životu:

Već nekoliko dana
u meni mene prati svijetla
[pjesma ljeta]
Ja ne sjećam se kad je ljeto u
igrad došlo
al znadem: ljeto živi s nama

Na ribnjaku su labudovi mojih
[čežnja ispunjenje]
Postali su tijelom najbjelji mi
[Isni]

To u nama budi radoznalost
da upoznamo i jednog drugog
Šimića, u kome se s žicom sum-
nje, bola i tuge preplata svedu-
čujuča zlatnim životne radosti
koja je u jednoj značajnoj poe-
ziji ostavila svelte tragove vre-
loga leta, ljubavi, tragove koji
nam govore o pesniku koji i po-
red svih iskušenja nije isao ma-
leni ispod zvezda.

Jedno pred drugim stide se
[Ispred
za takav ručak

i dokle jedu boje se
da ne bi jedno drugom život
[Ipojeli.

Kad ustanu od stola,
tićina i težina
Gadjenje pred samim sobom
unakazi obadvoma lica

i svako misli da je drugomu
fubica
i da je kru što se teče kroz
[njegovo tijelo
kru drugog
(kao da je jedno drugo jelo)

Slikovit i dramatičan izraz, pes-
ma zasnovana na maloj fabuli,
približavaju Šimiću i našem
shvatajući u našem srcu. „Zatvo-
rili vratu svakog nadi“ rekao je
Šimić siromahu. Hteo je da ope-
va siromaštvo, ali se zaustavio
videvši da je „bijeda... bezda-
na“. Nije se Šimić uplašio ovog
užasa; sam kaže da je nemoran
da opeva siromaštvo; to ostaje
izvan pesme, kaže on, to se može
same osjećati.

Ali tri stihu iz ovog ciklusa
posebno privlače našu pažnju,
jer u njima nalazimo potvrdu
svog zaključka o uslovima koji
su u Šimiću odgajili želju za o-
slobodenjem, za prelaskom u
neki drugi, bolji svet:

Pogled mi se ni na čemu ne
[može da smiri

Pometen bludi
I TRAZI IZLAZ IZVAN PRO-
ISTORA
(„Pogled siromaha“)

Pesnik je duboko shvatio beziz-
laznost života tih ljudi; znaci da
je imao i značajne OBJEKTIV-
NE razloge za traženje preobra-
ženja i puta u Novi Život. Ta
Želja bila je još jača kada je on,
istupivši iz gomile, i pozvavši
ljudje u zemlju Novi Život doži-
veo samo potseh i porugu. Po-
sle svega toga, razumljiv je nje-
gov prezir prema ljudima (navi-
jamo): prema odredjenom
drustvu, razumljiva je i njegova
strašna želja za bekstvom „izvan
prostora“, za bekstvom iz sop-
stvenog tela, njegova ježiva želja
za potpunim oslobodenjem.

Zadržavamo se na ova dva cik-
lusa tek zato da ih upotrebimo kao
dva temeljna podupirača našoj
prepostavci o razozima onak-
vog Šimićevog unutrašnjeg raz-
voja; zadržavamo se tek toliko,
koliko nam je potrebno da istak-
nemo potpunost Šimićeve lično-
sti; toliko se zadržavamo i zato
što je i ovaj malo dodir sa ova
dva značajna ciklusa podređen
celini koja ima opštiji sadržaj.

4.
O JEZIKU ANTUNA BRANKA
SIMIĆA

Ovo možda prelazi okvir op-
stijeg sadržaja koji smo zamisli-
li da iznesemo u ovom radu. Ali
neka obaveza — koju nam na-
meće poštovanje — ipak nosi-
da, „makar i najopštije, kažemo
nešto o bogastvu i osobitosti
Šimićevog jezika. Tako preciznu
reč u srpskohrvatskoj lirici nije

imao nik osim Crnjanskog, Disa
i Tina. Ca Šimićem, to su četiri
naša pesnika koji su imali naj-
lepše razvijeno osećanje za meru
pojma, za jačinu izraza, za ja-
činu prave pojmovne vrijednosti
neke reči; oni su, pored toga,
znali da pronadju najbolje mesto
za reč u recenicu. Njihova rečen-
ica, bilo da su vizantinske kitnjaste
ili egipatske jednostavne potse-
aju na harmonična arhitektonika
zdanja, gde je sve na svom me-
stvu, svaki kamen, svaki frag-
ment; potseaju na matematički
savršeno muzičko delo u kome
je svaki ton stavljen u takav
sklop i sazeti u toliko trajanju,
koliko je potrebno da njegova
rečnost, u okviru celine, bude
najizrazitija i najpunija.

Šimićeva težnja za izrazitijim,
potpunijim i, bitnijim svetom
duboko se ogleda u njegovom je-
ziku: sav njegov govor usmeren
je ka celovitosti, izrazitosti i
bitnosti. Osnovne osobine Šimićevog
jezika jesu preobimljivo bogat-
stvo, pojmovna nijansiranost i
preciznost, i rečita pesnička sli-
kovitost. Metafora i poređenje
kod Šimića imaju posezon vred-
nost. Oni su figurativna oruđa
ali razvijena do lepe i sugestivne
snage čije se dejstvo svodi na
vanredne estetske senzacije:

Poda mnem na čas izrone iz
kuće stabla dvorišta i njive
I opet utonu u mraku
ko u svijesti

Iz tame u gleđa nekoliko
[svijetlih bijelih prozora:
ko nekoliko bijelih svećanih
časova
iz crnog života ljudi.
(„Hercegovina“).

Pored slikovitosti, značajan je
i raspored reči. Pesnič je svoje
pesme pisao u belim, ali simetričnim
stihovima, stavljući u jedan stih i samo jednu jedinu
reč ističući i tako pojmom koji u
izvesnom momentu treba svu pa-
žnju da privuče na sebe. Pesma
„Podne i bolesnik“ vrlo je izra-
zita, i sasvim je dovoljan dokaz
na smrt kriva što su se naša poe-
zija i naša kritika morale zado-
voljiti onim što je bilo početak
velikog puta. U svojoj težnji za
izrazitostu i potpunošću pesme,
Šimić je daleko isao. Verovao je,
kao i svi pesnici, da će jednoga da-
na STVORITI pesmu koja će u
sebi obuhvatiti sav život, koja
će biti lepa, snažna i potpuna
kao što je i sama priroda u sva-
jim bitnostima:

Zeno
što iz bijede našeg svadgad-
[snjeg život
očajale i krotke oči ažes i k
meni

Sav ovaj život... oh, sav ovaj
život
život
život

jedanput ja odsvirat ču na
[harfi
„Jedanput“).

Otišao je previše ran. Život
mu je bio opasna igra medju te-
žom i lakoćom, ali je na ovaj
obali živeo kao stanovnik sa ne-
ke nove zvezde koji je svojom
divljom radošću, punih dvadeset
sedam godina, simeo po vodi i
zelenilu.

Ljubomir Simović

Bolesnik leži mrtav:
predmet pokraj predmeta u
[sobi

Crne tice
nema?

Ispod neba
rep pauna ogroman svjetlucav
sa oblaka visi u vrtove,

Tu su skupljene sve osobine
Šimićevog jezika: i sadržajem u-
slavljen raspored reči, i, opet sa-
držajem uslovljeno, lomljene re-
čenice u stihove:

U vrtovima sunčaju se gole
[djekoje
i plavi mlaz visoka vodosokova
u plavu prazninu
šumi

III:
Crne tice
nema?

Tu je reprezentovan i pesnikovo
osećanje za biranje bitnih
predmeta koje će da skupi u su-
gostivnu i istinitu sliku (gole
devojke koje se sunčaju u vrtovi-
ma, šum VISOKOG vodosokova
u PLAVOJ praznini, što čini iz-
razit suprotnost smrti i tako po-
jačava dramatičnost pesme). Ovde
se oseća i pesnikovo gospodarenje
pojmovima, njegova sposobnost
da izradi i ono što se opire
saznanju:

Bolesnik leži mrtav:
predmet pokraj predmeta u
[sobi
i, na kraju, pesma se završava
bogatom slikom metaforično
pričanog Sunčevog zalaška:

Ispod neba
rep pauna ogroman svjetlucav
sa oblaka visi u vrtove,
gde je sva rasko boja, za koju
je naizgled potrebno obilje pro-
branih reči, sazeta u sintagmu
„rep pauna ogroman svjetlucav
sa oblaka visi u vrtove“; i u toj
sumnjoj slići, punoj boja i svetlo-
sti, ne oseća se nikakav nedosta-
tek.

Daleko smo od pomisli da smo
ovim izneli sve razloge koji su
nas navegli da napisemo one po-
valne recenice sa Šimićevom je-
zikom. Zbog kompozicije ovoga
rada morali smo se zadovoljiti
manjim obimom u kome, nado-
mo se, nije zaboravljeno bar ono
sto je najosnovnije.

5.
IGRA MEDUŽ TEŽOM I
LAKOCOM

Šimić je živeo svega dvadeset
sedam godina. I za to kratko
vreme uspeo je da ostvari veliku
trajne i osobite pesničke
vrednosti. Čak i kao teoretičar
poezije obećavao je mnogo; nje-
govi kritički pokušaji nisu bili
samo obećanje, i same je prera-
na smrt kriva što su se naša poe-
zija i naša kritika morale zado-
voljiti onim što je bilo početak
velikog puta. U svojoj težnji za
izrazitostu i potpunošću pesme,
Šimić je daleko isao. Verovao je,
kao i svi pesnici, da će jednoga da-
na STVORITI pesmu koja će u
sebi obuhvatiti sav život, koja
će biti lepa, snažna i potpuna
kao što je i sama priroda u sva-
jim bitnostima:

Zeno
što iz bijede našeg svadgad-
[snjeg život
očajale i krotke oči ažes i k
meni

Sav ovaj život... oh, sav ovaj
život
život
život

jedanput ja odsvirat ču na
[harfi
„Jedanput“).

Otišao je previše ran. Život
mu je bio opasna igra medju te-
žom i lakoćom, ali je na ovaj
obali živeo kao stanovnik sa ne-
ke nove zvezde koji je svojom
divljom radošću, punih dvadeset
sedam godina, simeo po vodi i
zelenilu.

Ljubomir Simović

Bolesnik leži mrtav:
predmet pokraj predmeta u
[sobi

Crne tice
nema?

Ispod neba
rep pauna ogroman svjetlucav
sa oblaka visi u vrtove,

Tu su skupljene sve osobine
Šimićevog jezika: i sadržajem u-
slavljen raspored reči, i, opet sa-
držajem uslovljeno, lomljene re-
čenice u stihove:

U vrtovima sunčaju se gole
[djekoje
i plavi mlaz visoka vodosokova
u plavu prazninu
šumi

III:
Crne tice
nema?

Tu je reprezentovan i pesnikovo
osećanje za biranje bitnih
predmeta koje će da skupi u su-
gostivnu i istinitu sliku (gole
devojke koje se sunčaju u vrtovi-
ma, šum VISOKOG vodosokova
u PLAVOJ praznini, što čini iz-
razit suprotnost smrti i tako po-
jačava dramatičnost pesme). Ovde
se oseća i pesnikovo gospodarenje
pojmovima, njegova sposobnost
da izradi i ono što se opire
saznanju:

REDAKCIJA OVOG BROJA
ZAKLJUČENA JE 12 SEP-
TEMBRA 1959 GODINE.